

PRIMA GRĂDINIȚĂ PUBLICĂ DIN FOCȘANI (ȘCOALA FRÖBELIANĂ)

Ramona Miron

La sfârșitul secolului al XIX - lea învățământul românesc trecea prin dese încercări de organizare a structurilor școlare și de perfecționare a conținutului, în scopul apropierii acestuia de nevoile sociale ale țării din acea epocă.

Acțiunea de modernizare a școlii românești a început prin Legea din anul 1864, care a fixat cadrul instituțional de dezvoltare a învățământului primar, secundar și universitar, în același timp căutându-se noi forme de consolidare. Deși nu se precizau condițiile materiale necesare pentru aplicarea ei, legea din anul 1864 a contribuit totuși, la procesul de unificare a instrucției publice.

În 1896, Petru Poni, ministru al Instrucțiunii Publice, a îmbunătățit programele de învățământ pentru școlile normale și a solicitat înființarea de grădinițe pentru copii, iar în 1909 ministrul Spiru Haret a aprobat prima Lege destinată grădinițelor, completată la 5 noiembrie 1910 cu „*Regulamentul privind administrarea interioară a școlilor de copii mici*”.

Începând cu această dată, în România, s-a trecut efectiv la înființarea de grădinițe publice în localuri specifice, anume proiectate și construite pentru copii de la 4 la 7 ani, cu scopul ca aceste instituții să-i pregătească și pentru școala primară.

Denumirea de școală fröbeliană este legată de numele pedagogului german Friedrich Fröbel*, care a înființat o asemenea școală, în Germania, în prima jumătate a secolului al XIX - lea. Teoriile sale au constituit baza educației moderne fixată pe recunoașterea faptului că prescolarii aveau nevoi unice și capacități.

Astfel, se inversa succesiunea tradițională a învățării, și anume intuiția, explicația și aplicarea, punând intuiția și explicația pe locuri secundare, în favoarea jocului, care devenea cel mai important. Această nouă metodă pedagogică s-a răspândit din Germania în toată Europa, iar ideea necesității unor astfel de instituții de învățământ pentru copii s-a resimțit în întreg sistemul educațional european, acestea luând diferite forme și denumiri.

Dacă în Germania s-a numit kindergarten (grădiniță de copii), în țara noastră se întâlnesc denumiri precum „grădină de copii”, „școală fröbeliană” sau „școală de copii mici”¹.

Înainte de 1890 se înființaseră în orașul de pe Milcov două grădinițe particulare, conduse de familia Sigmund Gotffried, pentru copii mai mici de șapte ani. La grădinița Gotffried erau înscriși în anul

* **Friedrich Fröbel** (1782 - 1852), pedagog german; a înființat o școală la Keilhau. Metodele aplicate de acesta, expuse în lucrarea „*L'education de l'homme*” (1826), continuau ideile lui Jean Jacques Rousseau și ale lui Johann Pestalozzi, care tindeau spre realizarea unui echilibru al facultăților la copii. În 1837, Fröbel a fondat, la Blankenburg, în Turingia, sub denumirea de kindergarten, o școală de copii mici care va deveni prototip pentru instituțiile de același gen. Metodele pedagogice ale lui Fröbel aveau rolul de a dezvolta capacitățile copiilor prin exerciții, jocuri și cântece în aer liber. Marea libertate pe care acest sistem de educație o acorda copiilor a atras asupra lui Friedrich Fröbel atacuri și denigrări, mergând până la a fi suspectat de tendințe ireligioase, drept pentru care, în 1851 a fost interzis în Prusia și Saxonia (*Larousse du XX Siècle en six volumes*. Publié sous la direction de Paul Augé, Tome Troisième, Librairie Larousse, Paris, 1930, p. 644; *Grand Larousse en 10 volumes*, Tome 5, Librairie Larousse, Paris, 1993, p. 1.327).

¹ *Dicționarul Enciclopedic Ilustrat „Cartea Românească”, Partea I Dicționarul Limbii Române din trecut și de astăzi* de I.-Aurel Candrea, Profesor la Facultatea de Litere din București, *Partea II Dicționarul Istoric și Geografic Universal* de Gh. Adamescu, Profesor, Membru Corespondent al Academiei Române, Editura „Cartea Românească”, București, 1931, p. 1.649.

1890 un număr de 48 de copii, băieți și fete, împărțiți în patru secțiuni, după gradul „*de știință ce au căpătat*”².

La 1 aprilie 1912, a luat ființă în Focșani, din inițiativa Ministerului Instrucțiunii Publice, o școală fröbeliană, conform unei Adrese a Revizoratului Școlar al Județului Putna către Primăria Orașului Focșani: „*Pe ziua de 1 Aprilie a.c. Onor Minister al Instrucțiunii Publice a înființat în acest oraș o școală Fröbeliană (grădina de copii). Cu onoare Vă rog să binevoiți a se închiria localul din strada Luminei, Nr. 4, proprietatea D-nei Ionescu în care a mai funcționat o școală Fröbeliană, cu care ocazie a fost amenajat pentru acest scop. Localul se găsește în bune condițiuni din toate punctele de vedere. Pentru aceasta, Vă rog să dispuneți a se prevedea în budgetul comunei suma de 1.500 lei pentru plata chiriei*”³.

Potrivit Procesului – verbal Nr. 12 / 22 martie 1912 al Consiliului Comunal al Urbei Focșani, „*s-a luat în deliberare adresa Revizoratului Școlar Nr. 602, prin care comunică că pe ziua de una Aprilie anul curent, Ministerul Instrucțiunii Publice a dispus a se înființa în Focșani o școală Fröbeliană (grădina de copii) și că în consecință intervine a se închiria de comună localul necesar acelei școli.*

Consiliul

Având în vedere importanța unei asemenea școli

Decide

Admite cererea de a se închiria de Comună pe timp de un an localul necesar în limitele prețului anual de lei una mie cinci sute, plătit în două rate semestriale (la 23 Aprilie și 26 Octombrie), privind toate reparațiunile pe proprietar și autoriză pe Dl. Primar a face închirierea în aceste condițiuni, după aprobarea budgetului pe

² Ionel Budescu, *Istoria învățământului din județul Vrancea de la origini până la 1918*, Editura Paideia, București, 2003, p. 125.

³ Arhivele Naționale Vrancea (în continuare se va cita: A.N.Vn.), fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 25 / 1912, f. 24.

esercițiul viitor, în care se va alocă creditul de lei una mie cinci sute"⁴.

Aflată sub conducerea Hrissei Sambola, Grădina de copii era amplasată într-un spațiu generos, în centrul târgului, având, astfel, posibilitatea, de a putea fi frecventată de copii din toate cartierele orașului ⁵.

La 8 mai 1912, Hrisa Sambola informa Primăria Orașului Focșani că *„având nevoie de o firmă pentru Grădina de copii, am convenit cu Dl. Carp a-mi face o firmă de 3 m lungime și am convenit cu suma de 20 lei (două zeci lei), pe cari vă rog să binevoiți a-i achita întrucât. Dl. C. Carp a făcut și așezat la locul indicat de noi acea firmă*" ⁶.

La începutul lunii mai 1912, Revizoratul Școlar al Județului Putna a cerut autorităților locale achitarea a 50 lei, reprezentând plata pe o lună a unui servitor (40 lei) și spezele de cancelarie (10 lei), precum și asigurarea din timp a lemnului de foc necesare încălzirii școlii pe timp de iarnă ⁷. La 14 mai 1912, Primăria Orașului Focșani s-a adresat ministrului de Interne, solicitând aprobarea deschiderii *„din fondul înscris la art. 101 al bugetului pe exercițiul 1912 / 1913, a unui credit extraordinar de lei cinci sute cincizeci, spre a se servi la plata servitorului și spezele de cancelarie pentru școala Fröbeliană, înființată anul acesta în acest oraș*" ⁸.

Cinci zile mai târziu, la 19 mai 1912, Direcția Administrației Județene și Comunale din cadrul Ministerului de Interne a transmis: *„Vă rugăm să ne dați relațiuni pentru ce nu s-au prevăzut toate aceste cheltuieli în bugetul ordinar al Comunei pe exercițiul curent 1912 / 1913, cu ocaziunea votării și întocmirii lui*" ⁹.

⁴ *Ibidem*, f. 25.

⁵ Ionel Budescu, *op.cit.*, p. 125.

⁶ A.N.Vn., fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 26 / 1912, f. 4.

⁷ *Ibidem*, f. 1.

⁸ *Ibidem*, f. 2.

⁹ *Ibidem*, f. 5.

Răspunsul Revizoratului Școlar al Județului Putna nu a întârziat să apară, menționându-se că „școala a fost întemeiată de Ministerul Cultelor după întocmirea bugetului și nu s-a cerut decât chiria”¹⁰, iar „Consiliul a avut în vedere că Comuna are în sarcina sa numai școlile primare așa că cheltuielile pentru școala fröbeliană le considera ca facultative și ar fi de dorit dar ca aceste cheltuieli să fie trecute în întregime prin bugetul Ministerului Instrucțiunii Publice”¹¹.

La 31 mai 1912, Revizoratul Școlar al Județului Putna era înștiințat de către Direcția Administrației Județene și Comunale a Ministerului de Interne, că pentru creditul extraordinar de 550 lei „să vă adresați Ministerului Cultelor și Instrucțiunii, întrucât Comuna vine deja în ajutorul școalei cu închirierea localului”¹². În consecință, Revizoratul Școlar s-a adresat, la 11 iunie 1912, ministrului Instrucțiunii Publice, însă răspunsul primit a fost unul sec: „nu se poate admite plata acestor cheltuieli care servesc pe primărie”¹³. În aceste condiții, Primăria Orașului Focșani s-a preocupat de achitarea cheltuielilor de la Grădina de copii. Spre exemplu, la 30 iulie 1912, aceasta din urmă a solicitat autorităților comunale plata servitoarei Vasilica Graur, pe lunile mai, iunie și iulie, în total 160 lei, precum și a sumei de 40 lei către Librăria Alexandru Codreanu, pentru același interval, reprezentând spezele de cancelarie (hârtie, penițe, tocure, gumă de șters, sugativă, cerneală, plicuri, creioane, bureți, cretă, ceară roșie, linii etc.)¹⁴.

Prin Ordonanța de Plată Nr. 728 / 11 septembrie 1912, Primăria Orașului Focșani a acoperit suma de 25,80 lei, care însemna achiziția a 15 kg de piatră vântă, 20 kg de var alb și 3 kg de rafie, pentru școala fröbeliană, precum și a 15 pâini albe și 2 kg brânză, pentru hrana muncitorilor care au lucrat aici¹⁵.

¹⁰ *Ibidem*.

¹¹ *Ibidem*, f. 6.

¹² *Ibidem*, f. 7.

¹³ *Ibidem*, f. 8 – 9.

¹⁴ *Ibidem*, f. 10, 12.

¹⁵ *Ibidem*, f. 14.

La 20 martie 1913, Hrisa Sambola s-a adresat Primăriei Orașului Focșani, cu Adresa Nr. 50, pentru *„a se trimită regulat la Grădina de copii serviciul pentru ridicarea gunoaielor, încunoștiințându-Vă că de aproape 3 luni de zile nu s-a ridicat gunoiul. Totodată rog a se trimită și pentru curățitul latrinelor, cât de curând, anunțându-se cu o zi înainte, pentru a nu se întâmpla nici o dificultate”*¹⁶.

La 8 decembrie 1913, ora 3 după – amiaza, conducerea Grădinii de copii i-a convocat, la sediul instituției, pe părinții copiilor, pentru ședință, prilej cu care s-au adunat și contribuțiile școlare. Au fost prezenți 48 de părinți, iar *„restul adică cei 27 cari completează numărul copiilor până la 75 sunt parte din ei orfani, parte frați cu cei înscriși în listă, parte știu că părinții lor nu dispun ca să poată contribui”*¹⁷.

Cât privește condiția socială a părinților copiilor, aceștia proveneau din toate sferile de activitate, printre ei regăsindu-se preoți, avocați, funcționari, comercianți, avocați, institutori, ingineri, doctori, tapițeri, bărbieri, cismari etc.

Lista părinților preșcolarilor care figurau în evidența Grădinii de copii, prezenți la convocare era următoarea:

- 1) Doamna Tannenzaph – 2 copii
- 2) Preotul Alexandru Plopeanu – 1 copil
- 3) Mișu David – 1 copil
- 4) Gheorghe Zanetti – 1 copil
- 5) Elena Stoian – 1 copil
- 6) I. Mihăileanu – 1 copil
- 7) Dl. Borștein – 2 copii
- 8) Cernica – 1 copil
- 9) Dumitru Ștefan – 1 copil
- 10) Herman Rosenberg – 1 copil
- 11) Goldin Haim – 1 copil

¹⁶ *Ibidem*, dosar nr. 22 / 1913, f. 1.

¹⁷ *Ibidem*, f. 6 – 7.

- 12) Ioan Stoenescu – 1 copil
- 13) Solomon Grunberg – 1 copil
- 14) Iosef Kaler – 2 copii
- 15) Costică Georgescu – 2 copii
- 16) Simion Ionescu – 1 copil
- 17) Mihai Nicolau – 1 copil
- 18) Ștefan Basgan – 1 copil
- 19) Cecman – 1 copil
- 20) Toma Sevastella – 1 copil
- 21) Klein Isidor – 1 copil
- 22) Nicorescu Zoe – 2
- 23) Petrescu Toma – 1 copil
- 24) Stanciu – 1 copil
- 25) Hoffmann Max – 1 copil
- 26) Sfarț Zeida – 1 copil
- 27) Tonciulescu – 1 copil
- 28) Ștrulovici Mendel – 1 copil
- 30) Roth Louisa – 2 copii
- 31) Moritz Lazarovici – 1 copil
- 32) Preot Victor Banu – 1 copil
- 33) Constantin Vlădescu – 1 copil
- 34) Jean Popescu și Vasilichia Popescu – 2 copii
- 35) Dl. Goligher – 2 copii
- 36) Usias Goldștein – 1 copil
- 37) Segal – 1 copil
- 38) Fodor Gabor – 1 copil
- 39) Israel Gheholfener – 1 copil
- 40) Dernhard Crennitzer – 1 copil
- 41) Iancu Iancovici – 1 copil
- 42) Ștefan Grigoriu – 1 copil
- 43) Gașpan Iosef – 1 copil
- 44) Niculae Anastasiu – 1 copil
- 45) Popa Ignat – 1 copil
- 46) D-na Ispir – 1 copil

47) Căpitan Popescu Paraschiv – 1 copil

48) Berman – 1 copil ¹⁸

În cursul aceleiași luni, la data de 31, Hrisa Sambola comunica Primăriei Orașului că „*localul în care se află Grădina de copii ar fi bun dacă aducându-se oare cari modificări între cari mărirea sălei de clasă care să corespundă numărului elevilor, precum și a altor inconveniente de mare necesitate ce s-ar putea îndeplini. Cum însă doamna proprietară nu convine și cum în scurt timp termenul de închiriere va expira, vin a Vă face următoarea propunere: Știind că, comuna posedă casele din strada Sf. Dumitru situate între uzină și atelierul de tâmplărie, m-am gândit că această școală s-ar putea invita în acele case, numai în cazul dacă dându-se și tot locul unde se află atelierul de tâmplărie și localul să se amenajeze pentru o asemenea școală. Aceasta ar aduce un bine tot orașului, căci fiind în centru Grădina de copii, școala s-ar putea popula cu copii din toate unghiurile orașului*” ¹⁹.

La 29 ianuarie 1914, autoritățile comunale i-au transmis Hrissei Sambola că „*observând localul în care se află astăzi Grădina de copii, din strada Luminei, închiriat de la D-na Sofia G. Ionescu cu contract Nr. 1.987 din 1912 și examinând și casa primăriei de lângă uzină, închiriată D-lui S. Hönig cu contract din 23 Martie 1912 am constatat că primele reprezintă o capacitate de 175 mp., iar casele primăriei au o capacitate de numai 120 mp., au lipsă de curte, de grădină, pe când acele unde se găsește Grădina de copii au curte spațioasă și grădină întinsă. Amenajarea caselor primăriei pentru asemenea școală ar costa cel puțin 5.000 lei, ne-am lipsi de atelierul care este foarte util lângă primărie și cu toate acestea nu s-ar putea obține un local propriu fiind la loc de desime și lipsit de aerul necesar. Contractul cu casa D-nei Sofia G. Ionescu unde este Grădina de copii expiră la 23 Aprilie 1915. În interval ar trebui să se avizeze achiziția unui imobil corespunzător cu trebuințele școalei și dacă s-ar*

¹⁸ Ibidem.

¹⁹ Ibidem, f. 8.

*pute în centrul oraşului pentru accesul copiilor din toate părţile oraşului”*²⁰.

Şi tot în luna ianuarie 1914, conducerea Grădinii de copii informa Primăria Oraşului Focşani despre faptul că soba sălii de clasă era stricată, în aceste condiţii fiind imposibil de a se ţine orele cu copii. De asemenea, la această instituţie, *„din suma acordată de comună s-a angajat o femeie pentru serviciul şcolii. Sunt însă servicii ca tăiatul lemnului etc. care nu pot fi executate de ea şi pentru care direcţia este nevoită a plăti dela sine oamenii pentru tăiatul lemnului”*²¹.

Situaţia a fost remediată la 22 ianuarie 1914, conform datelor transmise de arhitectul oraşului Focşani către primar: *„Soba de zid a fost reparată de maistrul Luca Teodor, costul fiind de 8 lei, iar pentru tăiatul lemnului s-au trimis oameni de la serviciul salubrităţii”*²².

Şi tot lucrătorii de la Serviciul salubritate s-au îngrijit, în vara anului 1914, de via aflată în perimetrul locaţiei Grădinii de copii. S-au cumpărat araci, mlaţă şi rafie, *„aducând-o în stare bună de a produce struguri”*²³.

Printre activităţile desfăşurate de cadrele didactice cu preşcolarii înscrişi la Grădina de copii, documentele de arhivă amintesc de excursia făcută la Crâng, drept pentru care, la 15 mai 1915, se solicita Primăriei Oraşului Focşani *„a ne trimite azi după amiază tramcarul pentru a ne duce la Crâng. Şi cum numărul nostru este mare, veţi da ordin a se face două curse. Sperăm că rugămintea noastră va avea răsunet în inima Dumneavoastră şi cu toţii Vă mulţămim din suflet pentru Toate sacrificiile făcute pentru noi”*²⁴.

În 7 iunie 1915, Grădina de copii a organizat o serbare în Grădina Publică. La bufetul de aici, elevii au consumat prăjituri şi alte

²⁰ *Ibidem*, f. 8 verso.

²¹ *Ibidem*, dosar nr. 22 / 1914, f. 1.

²² *Ibidem*, f. 1 verso.

²³ *Ibidem*, f. 9.

²⁴ *Ibidem*, dosar nr. 26 / 1915, f. 1.

produse de cofetărie, în valoare de 30,35 lei, sumă pe care antreprenorul localului o cerea, la 27 iunie 1915, de la autoritățile comunale²⁵.

La 22 decembrie 1915, Hrisa Sambola a lansat o invitație către primarul Focșanilor, pentru „*a lua parte la Serbarea Pomului de Crăciun a Grădinii de copii, care în lipsă de spațiu a școlei se va ține la Teatrul Comunal Pastia în ziua de 23 Decembrie*”²⁶. Primăria a delegat pentru această acțiune pe V. Mamigonian, ajutor de primar.

În 1917, în restul județului Putna funcționau două grădinițe, una la Vizantea, sub conducerea Floricăi Petroșanu, cu un salariu de 120 lei și alta la Păunești, în localul Orfelinatului „*Principele Mircea*”, condusă de Eleonora Dimitriu²⁷.

Odată cu venirea războiului, situația Grădinii de copii a devenit incertă, deoarece „*cu prilejul ocupării acestui oraș de armata germană, localul școlei a fost ocupat de soldați, unde au instalat cai, după cum au pus și în școala Nr. 4 de băieți, localul de lângă primărie și alte localuri publice*”²⁸. Aceste rânduri se regăseau într-o Adresă înaintată Primăriei Orașului Focșani, la 30 martie 1917, de către Hrisa Sambola, care mai menționa: „*Eu am fost silită să părăsesc cu desăvârșire localul unde mai aveam mobilierul școlei și din al meu. Cu mare greutate am putut salva puține lucruri cu ajutorul D-lui Comandant, iar restul fusese pus pe foc și refuzat de a mi se da. Ducând lucrurile în Strada Mare 268, unde locuiesc într-o cameră dependință și de acolo mi-au fost aruncate în curte de alți soldați. Am intervenit din nou și de data aceasta răușind cu greu a-mi recăpăta un loc pentru păstrarea lor, deși sunt puține și stricate. Odată cu aducerea la cunoștință a situației școlei mele, vă rog să binevoiți a interveni să mi se permită deschiderea Grădinei de copii în*

²⁵ *Ibidem*, dosar nr. 25 / 1915, f. 47.

²⁶ *Ibidem*, dosar nr. 26 / 1915, f. 6.

²⁷ Ionel Budescu, *op. cit.*, 125.

²⁸ A.N.Vn., fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 32 / 1917, f. 93.

*localul unde mă găsesc liber, dându-mi-se o cameră din cele ocupate de soldați*²⁹.

În Adresa Nr. 72 / 13 septembrie 1917, conducerea Grădinii de copii informa Primăria Orașului Focșani că: „*Cursurile școalei Grădinei de copii au început de la 1 Mai, la care urmează 48 de copii. Localul unde țin actualmente cursurile necorespunzând scopului în timp de iarnă, am luat cu aprobarea Comandaturei localul din str. Sf. Gheorghe 7, cu obligația de a face reparația localului, care însemnează câteva sute de lei, cheltuieli ce urmează să le fac personal din micile cotizații ce plătesc copii părinților pentru învățământul ce predau. Fac această sfortare pentru ca școala care este înființată de atâția ani și care a dat frumoase roade, fără a pretinde Primăriei de a plăti chiria localului ca în trecut*³⁰. *Pe lângă aceste cheltuieli mai sunt de suportat plata servitorului școalei, care urmează a face curățenia în două camere de cursuri, antreu, cancelarie și locuință și diverse servicii pentru copii. Din salariul meu cari față de timpurile grele în cari ne găsim, nu este suficient pentru a plăti servitorul și spesele de cancelarie*”³¹. În aceste condiții, Hrisa Sambola cerea a se achita din bugetul comunei, cu începere de la 1 august 1917, salariul servitoarei, de 40 lei lunar, precum și cheltuielile de cancelarie de 10 lei, așa cum stabilise Consiliul Comunal pentru toate școlile primare din oraș³².

În urma solicitării Hrissei Sambola, Primăria Orașului Focșani a cerut un raport cu veniturile și cheltuielile școlii, precum și cu cotizațiile lunare încasate de la părinți.

La 23 septembrie 1917, conducerea Grădinii de copii a transmis Primăriei situația financiară a instituției:

„*Școala, Grădina de copii, și-a redeschis cursurile la 1 Mai a.c., urmează între 40 – 48 elevi, de la care am încasat cotizații*

²⁹ *Ibidem.*

³⁰ *Ibidem.* f. 94.

³¹ *Ibidem.* f. 94 verso.

³² *Ibidem.*

lunare de 3 – 4 – 5 și 6 lei, având un număr de elevi pe care i-am dispensat de taxă. Chiria încasată până în prezent este de 460 lei, taxe pe lunile: Mai, Iunie, Iulie și August. Din această sumă am plătit salariul servitoarei a 40 lei lunar, plus cheltuieli de cancelarie, registru chitanțier vizat de tribunal 58,40 lei, în total 248,40 lei. Deosebit de aceasta, în localul actual de unde am mutat școala în str. Sf. Gheorghe 7, necesită reparații absolut necesare în sumă de 300 lei din care am cheltuit 100 lei, bani ce i-am împrumutat. Acest plus de cheltuieli trebuie să-l suport din salariul meu, ceea ce este imposibil, căci ar urma să rămân fără nimic³³. Taxa școlară nu se poate majora cu nimic, întrucât majoritatea părinților sunt funcționari și meseriași și mobilizați³⁴.

Consiliul Comunal luând la cunoștință cele raportate de Hrisa Sambola, a mai cerut, înainte de a se pronunța, să se mai comunice „dacă și-a valorificat drepturile pentru leafa ce i se cuvine dela stat și în caz afirmativ dacă a luat dispozițiuni ca învățământul să fie gratuit ca și pentru celelalte școli primare, D-sa neputând încasa în același timp și salariul și taxă dela părinții copiilor”³⁵.

La 8 octombrie 1917, prin Adresa Nr. 77, Hrisa Sambola răspundea că „am primit și făcut cerere ca să mi se plătească de la stat salariul de directoare a școalei de Grădini de copii din localitate a 100 lei lunar. Relativ la taxele ce plăteau părinții lunar, s-au încasat aceste taxe până în Septembrie inclusiv, iar de la 1 Octombrie înainte cursurile se vor preda gratuit fără nici o taxă”³⁶.

Hotărârea Consiliului Comunal Focșani a fost aceea de a plăti din bugetul comunei pe exercițiul financiar 1917 / 1918, cu începere de la 1 octombrie 1917. 40 lei lunar reprezentând salariul servitoarei și 10 lei lunar, speze de cancelarie, pentru Grădina de copii³⁷.

³³ *Ibidem*, f. 102.

³⁴ *Ibidem*, f. 102 verso.

³⁵ *Ibidem*, f. 103.

³⁶ *Ibidem*, f. 104.

³⁷ *Ibidem*, f. 105.

La 24 iulie 1919 a fost publicat în „*Monitorul Oficial*” Nr. 78, Decretul Lege privind înființarea și organizarea comitetelor școlare. Rolul acestora era de „*a se îngriji de întreținerea și răspândirea culturii în popor*”³⁸. Din componența acestora făceau parte un reprezentant al Consiliului Comunal Focșani, un preot din circumscripția unde se afla școala, precum și membri aleși din rândul părinților, al celor care făceau donații către unitatea de învățământ respectivă sau al foștilor elevi. Persoanele desemnate a face parte din comitetele școlare erau alese pe o perioadă de patru ani³⁹.

Având în vedere că în comitetele școlare, ce urmau a se institui pe lângă fiecare școală primară și grădină de copii din Focșani, trebuia să figureze și câte un reprezentant al Consiliului Comunal și cum în oraș existau patru școli primare de băieți, patru de fete și o grădină de copii, iar „*numărul membrilor ce compun Comisia Interimară fiind numai de cinci, urmează ca în comitetele școlare să desemnăm ca reprezentanți din partea comunei câte un contribuabil la restul de școli unde nu se va ajunge din membrii Comisiei Interimare*”⁴⁰, se specifica în Procesul – verbal Nr. 10.462 din 4 septembrie 1919. Din partea Primăriei Orașului Focșani, pentru comitetul școlar al Grădinii de copii, a fost ales C. A. Florescu.

La 30 octombrie 1919, autoritățile comunale au transmis Hrissei Sambola Adresa Nr. 5.932, prin care cereau „*a ne comunica de urgență dacă s-a instituit comitetul școlar al Grădinei de copii, alăturându-ne numele și prenumele persoanelor care îl compun*”⁴¹.

La 5 noiembrie 1919, conducerea Grădinii de copii a comunicat Primăriei numele celor ce alcătuiau comitetul școlar al acestei instituții de învățământ și anume: părintele Ștefan Basgan, reprezentantul Consiliului Comunal Focșani C. A. Florescu, avocatul

³⁸ *Ibidem*, dosar nr. 30 / 1919, f. 40.

³⁹ *Ibidem*.

⁴⁰ *Ibidem*, f. 50.

⁴¹ *Ibidem*, f. 97.

Ernest Șubă, profesorul Cardaș, farmacistul Constantin Georgescu, funcționarul Mitel Petrescu și directorul școlii Hrisa Sambola⁴².

În cursul anului 1919, documentele de arhivă menționează înființarea unei noi Grădini de copii, condusă de Ana Nichitovici. Astfel apare Grădina de copii Nr. 1 condusă de Hrisa Păiș (Păiș fiind numele după căsătorie) și Grădina de copii Nr. 2 a Anei Nichitovici⁴³.

La 16 septembrie 1921, Primăria Orașului Focșani l-a înlocuit pe C. A. Florescu, din comitetul școlar al Grădinii de copii Nr. 1, cu Ioan Pelin⁴⁴ și tot în acest an a fost înființată și Grădina de copii Nr. 3 din oraș, aflată sub conducerea Mariei Petroșanu⁴⁵.

La 3 februarie 1921, conform Deciziei Comisiei Interimare a orașului Focșani, reprezentanții Comisiei în comitetele școlare ale celor trei grădini de copii erau: B. Flittmann, la Grădina de copii Nr. 1, N. Serafim, la Grădina de copii Nr. 2 și M. Zaremba, la Grădina de copii Nr. 3⁴⁶.

*„În timp de trei ani de când funcționează comitetul școlar al Grădinei de copii Nr. 1 s-a strâns în primul an din 20 de liste de subscripții și în cei doi ani din urmă din subscripții benevole ale părinților suma de 4.705 lei. Din această sumă, 3.468 lei au fost cheltuiți în interesul școlei, la care se găsesc acte justificative, rămânând suma de 1.238 lei, din care trebuie să cheltuiască pentru cele necesare școlei și lucru manual al copiilor”*⁴⁷. De asemenea, pe exercițiul 1922 – 1923 era nevoie de bani pentru chiria localului, leașa servitorului, 40 m lemne de foc, bănci, un dulap pentru arhiva cancelariei, material didactic, două table cu suport, o catedră, 17 geamuri noi, refacerea unei sobe de teracotă, văruiatul și lipitul a două odăi și repararea atenanselor. Acestea erau problemele cu care se confrunta Grădina de copii Nr. 1, în primăvara anului 1922.

⁴² *Ibidem*, f. 104.

⁴³ *Ibidem*, f. 93 verso.

⁴⁴ *Ibidem*, dosar nr. 24 / 1921, f. 67 verso.

⁴⁵ *Ibidem*, f. 167.

⁴⁶ *Ibidem*, dosar nr. 25 / 1922, f. 20.

⁴⁷ *Ibidem*, f. 39.

La fiecare sfârșit de an școlar, Grădina de copii Nr. 1, la fel ca restul instituțiilor de învățământ, organiza serbarea de încheiere, prilej cu care erau invitate și oficialitățile orașului. Spre exemplu, în iunie 1928, Hrisa Păiș a adresat o invitație primarului Focșanilor pentru a participa la festivitate:

„Duminică, 24 Iunie a.c. va avea loc serbarea de fine de an a Grădinei de copii Nr. 1.

Programa

4 - 5: recitări – Divizia I (cei mici)

*5 - 7: recitări, piese, coruri și împărțirea darurilor*⁴⁸.

Între 1929 – 1930, Primăria Orașului Focșani a transmis Revizoratului Școlar al Județului Putna să întocmească statistici referitoare la numărul elevilor înscriși la școlile primare și grădinile de copii din oraș, numărul sălilor de clasă și suprafața acestora și componența corpului didactic de la fiecare instituție.

Mărturiile arhivistice din această perioadă menționează existența a celei de-a patra grădini de copii, condusă de Sofia Huhulescu.

Cât privește numărul preșcolarilor înscriși la grădinile de copii, situația era următoarea:

	<u>1929</u>	<u>1930</u>
Grădina de copii Nr. 1 ↔ copii	160	140
Grădina de copii Nr. 2 ↔ copii	162	124
Grădina de copii Nr. 3 ↔ 60 copii	60	58
Grădina de copii Nr. 4 ↔ 70 copii	70 ⁴⁹	50 ⁵⁰ .

Corpul didactic corespunzător fiecărei grădinițe se prezenta astfel: Grădina de copii Nr. 1 – Hrisa Păiș, Lucreția Gavrilescu, Genoveva Lungu și Maria Orman; Grădina de copii Nr. 2 – Maria Petroșanu, Marcella Vasilian, Paraschiva Gheorghiu și Olga Staicu;

⁴⁸ *Ibidem*, dosar nr. 33 / 1928, f. 8.

⁴⁹ *Ibidem*, dosar nr. 31 / 1929, f. 64.

⁵⁰ *Ibidem*, dosar nr. 29 / 1930, f. 79.

Grădina de copii Nr. 3 – Maria Spiridon și Eliza Apostoleanu; Grădina de copii Nr. 4 – Sofia Huhulescu și Eliza Moldoveanu⁵¹.

Referitor la numărul sălilor de cursuri puse la dispoziția preșcolarilor de către fiecare grădiniță, Nr. 1 dispunea de cel mai mare spațiu (320 mc), împărțit în două clase plus o sală, urmată de Grădina de copii Nr. 2 (250 mc), Grădina de copii Nr. 3 (166 mc) și Grădina de copii Nr. 4 (150 mc)⁵².

În cursul anului 1931, Revizoratul Școlar al Județului Putna a primit o nouă sarcină din partea Primăriei Orașului Focșani și anume aceea de a face o nouă statistică referitoare la numărul copiilor care apăreau înscriși și al celor care frecventau în mod regulat cursurile școlilor primare și ale grădinilor de copii din oraș.

În Focșani existau, la acea dată, patru grădini de copii. Potrivit situației întocmite de Revizorat, la Grădina de copii Nr. 1 (din strada Luminei) erau înscriși 120 elevi, iar numărul celor care veneau zilnic era de 109. La celelalte trei grădinițe, câți erau luați în evidență, tot atâția frecventau regulat cursurile: Grădina de copii Nr. 2 (din strada Caian) - 100 elevi, Grădina de copii Nr. 3 (din strada Ghergheasa) - 75 elevi și Grădina de copii Nr. 4 (din strada Mureșanu) - 85⁵³.

Din toamna anului 1933, Grădina de copii Nr. 1 din Focșani apare în documente ca fiind Nr. 2, la conducerea acesteia regăsindu-se Genoveva Zara. Aceasta din urmă s-a adresat primarului, la 13 septembrie 1933, prezentându-i starea precară a imobilului în care se desfășurau activitățile didactice:

„Prin transferarea D-nei H. Păiș la București am fost numită directoare la Grădina de copii Nr. 2 din localitate - singura grădină proprietatea comunei din Focșani. Situația acestei instituții este surprinzătoare. Chiar dacă războiul i-a adus pagube serioase, totuși în 15 ani a fost suficient timp și posibilități de refacere. În interior localul necurățat are ferestrele și ușile fără forabore, fără broaște și

⁵¹ *Ibidem*, f. 157.

⁵² *Ibidem*, dosar nr. 31 / 1929, f. 58.

⁵³ *Ibidem*, dosar nr. 39 / 1931, f. 191.

chei, se închid cât se poate de prost, lipsind și mobilierul strict necesar. Nici un scaun nu există, la fel cu tablele și materialul didactic. În afară aspectul și mai deprimant: burlanele dinspre curte sfărâmate, curge apa pe pereții crăpați și murdari, atenansele o ruină, closetul și magazia de lemn la fel.

Grădina o paragină. Lipsește orice obiect pentru întreținerea localului, a curșii și a grădinii: măhuri, lighene, topor, ferăstrău și unelte agricole. Pentru toate acestea, în bugetul școlii pe anul în curs este prevăzută sumă de 3.300 lei, din care fosta directoare a cheltuit deja 750 lei. Cu suma rămasă este imposibil să se aducă complectările cele mai urgente pentru ca școala să poată funcționa. Față de cele mai sus, vă rog Domnule Primar să binevoiți a acorda susnumitei grădini încă o sumă de cel puțin 4.000 lei⁵⁴ din care să se poată face mici reparații la ferestre, sobe, burlane etc. pentru ca localul să nu devină o ruină”⁵⁵.

Conform actelor justificative de cheltuieli, din 1934 la cârma grădinilor de copii din Focșani au avut loc unele permutări. Astfel, la Grădina de copii Nr. 1 a fost numită director Sofia Huhulescu, la Nr. 2, E. Buzelan, la Nr. 3, Maria Petroșanu iar la Nr. 4 Maria Spiridon⁵⁶. Din 1935 apare în orașul de pe Milcov Grădina de copii Nr. 5, sub conducerea Elizei Apostoleanu⁵⁷.

În 1938, Primăria Orașului Focșani a transmis către directorii de școli primare și grădini de copii că a dispus subvenționarea acestora pentru înființarea de cantine școlare. Alocația de hrană pentru fiecare elev era în cuantumul de 3 lei pe zi, echivalentul a 200 g de lapte, zahăr și o felie de pâine, masă care se servea dimineața⁵⁸.

Pentru a funcționa o astfel de cantină la Grădina de copii Nr.2, E. Buzelan informa autoritățile, la 16 aprilie 1938, că „trebuie mai

⁵⁴ *Ibidem*, dosar nr. 26 / 1933, f. 64.

⁵⁵ *Ibidem*, f. 64 verso.

⁵⁶ *Ibidem*, dosar nr. 162 / 1934, f. 100, 115, 130, 150.

⁵⁷ *Ibidem*, dosar nr. 169 / 1935, f. 120.

⁵⁸ *Ibidem*, dosar nr. 29 / 1938, f. 35.

întâi mașină de gătit, vase și cele necesare unei bucătării, farfurii, căni și tacâmuri pentru servit și, personal de serviciu. Pentru fixarea sumei necesare trebuie să mi se comunice dacă li se va servi numai masa la 12 sau și laptele dimineața și la ora 4. Sunt mulți copii săraci (30) ce urmează la această școală și ar fi binecuvântată o cantină”⁵⁹.

E. Buzelan a ocupat temporar funcția de director la Grădina de copii Nr. 2, din vara anului 1938 aceasta revenindu-i Genovevei Zara, conform Deciziei Nr. 90.927 / 1 iunie a Ministerului Educației Naționale⁶⁰.

La 1 septembrie 1938, Ministerul Educației Naționale a decis înființarea în Focșani a Grădinei de copii Nr. 6, sub coordonarea Olgăi Stoica, „în cartierul Vâlcele - Focșani, la care să urmeze copii care nu puteau urma la școlile de copii mici existente în Focșani. Prin aceasta s-a venit în ajutorul părinților muncitori din acest cartier și în folosul copilașilor, care vor prinde a se forma cu un ceas mai devreme în spiritul tendințelor statului nostru”⁶¹.

Grădina de copii Nr. 1 din Focșani, devenită ulterior Nr. 2, a reprezentat prima instituție publică pentru preșcolari, din județul Putna. După Primul Război Mondial, atât în zonele urbane, cât și în mediul sătesc, acest tip de instituție de învățământ a cunoscut o largă răspândire, în ciuda factorilor de ordin economic, politic și social din țara noastră. În perioada 1942 - 1943, la nivelul județului Putna se regăseau 19 grădini de copii, repartizate astfel: cinci în Focșani, câte una în Odobești, Panciu, Mărășești și Adjud, iar restul în satele Vizantea, Jariștea, Păunești, Câmpineanca, Pățești, Coțofenești, Sascut și Străoane de Sus⁶².

⁵⁹ *Ibidem*, f. 38.

⁶⁰ *Ibidem*, f. 84.

⁶¹ *Ibidem*, f. 82.

⁶² *Monografia județului Putna*, Tipografia și Legătoria de cărți „Cartea Putnei” - Alex. P. Alexandrescu, Focșani, 1943, p. 182 - 183.